

1. “Mijn Dorp 2030” in het coalitieakkoord Tubbergen 2014-2018

“Leefbaarheid is een subjectief begrip. De beleving van leefbaarheid is sterk afhankelijk van tijd en plaats. Het gaat over de fysieke omgeving waarin we met zijn allen wonen en werken, het gaat om de sociale verbanden en de voorzieningen, over gezondheid, over werk en inkomen, over openbare orde en veiligheid. En het gaat over de manier waarop we ons organiseren als samenleving, in besturen en in verenigingen.

Voor ons is het hierbij belangrijk om naast alle cijfers en feiten oog te houden voor het gevoel dat mensen hebben, de beleving en de verwachtingen die er zijn in de verschillende dorpen, ten opzichte van ons als gemeentelijke overheid, maar ook ten opzichte van elkaar. Iedereen heeft hierin een taak en een verantwoordelijkheid. Dat zien we op veel plekken al terug als we kijken naar alle mooie initiatieven die de laatste jaren in en door de samenleving tot stand zijn gekomen. Er is niet één partij aan te wijzen die verantwoordelijk is voor de leefbaarheid. Het gaat ons allemaal aan. Samen werken we aan krachtige dorpen en houden we de gemeente Tubbergen leefbaar. Graag willen we met de samenleving de uitdaging aangaan om een visie te ontwikkelen voor de toekomst van onze mooie gemeente: “Mijn dorp 2030”, een visie van, voor en door de samenleving. We vinden het belangrijk om in die visie aansluiting te zoeken bij de karakter en de sterke punten van ieder dorp om van daaruit verbindingen te leggen tussen de grotere en kleinere dorpen van onze gemeente.”

2. Heroriëntatie vrij toegankelijke voorzieningen

Medio 2015 is gestart met een proces dat moet leiden tot een andere invulling van de zogenaamde vrij toegankelijke voorzieningen (algemene voorzieningen die voor iedereen toegankelijk zijn zonder indicatie van gemeente of huisarts), zoals bijvoorbeeld het maatschappelijk werk, het steunpunt mantelzorg, ouderenadviseurs, dorps huiskamers, jeugdsoos, kaartclub en ouderengym. Deze vrij toegankelijke voorzieningen hebben een belangrijke functie, omdat daarmee vaak voorkomen wordt dat een duurdere maatwerkvoorziening (een voorziening waar wel een indicatie voor nodig is) moet worden ingezet.

Met de heroriëntatie van de vrij toegankelijke voorzieningen wordt ingezet op een nieuw samenspel, waarbij inwoners meer de kans krijgen zelf aan het stuur te zitten en hun koers te bepalen. Momenteel zorgt een aantal professionele organisaties voor invulling van deze vrij toegankelijke voorzieningen en zij ontvangen gemeentelijke subsidie voor de uitvoering daarvan. Inwoners weten echter veelal zelf goed waar behoefte aan is binnen hun dorp en zij krijgen de kans om hun eigen invulling te geven aan deze voorzieningen. Deze behoefte kan overigens per dorp verschillen. Dit heeft ook te maken met de demografische ontwikkelingen per dorp.

Inwoners, professionele organisaties en de gemeente gaan samen na hoe het aanbod van de voorzieningen beter kan aansluiten op de vraag. Dat kan leiden tot nieuwe en innovatieve concepten binnen de ondersteuning en zorg. Uitgangspunt daarbij is dat inwoners meer vanuit hun eigen ‘kunnen’ gaan kijken en daarna gaan handelen. Als er (groepen van) inwoners zijn die zelf het initiatief nemen om zaken zelf te organiseren, dan krijgen ze daar met het oog op het ‘right to challenge’¹ de ruimte voor. Daarbij moeten wel duidelijke ‘spelregels’ gemaakt worden over kaders, resultaten en verantwoordelijkheden.

¹ Op initiatief van de Kamerleden Voortman (GroenLinks) en Van Dijk (PvdA) is naar Brits voorbeeld het ‘right to challenge’ in de WMO 2015 opgenomen. Dit betekent dat inwoners het recht krijgen om de gemeente uit te dagen als ze denken dat ze de zorg in hun buurt beter kunnen verlenen dan de gemeente. Gemeenten zullen in hun beoordeling ook de sociale meerwaarde van bewonersinitiatieven meenemen. Bewoners hoeven geen bod te doen op de gehele zorgtaak van de gemeente, ze kunnen ook een bod doen op een apart geografisch of thematisch perceel.

Op dit moment is de gemeente in gesprek met professionele organisaties over zowel het proces (de spelregels) als de inhoud (doelen/resultaten). Ook is een aantal inmiddels al op eigen initiatief gestart met dit proces, waarbij de gemeente is uitgenodigd om mee te denken. De verwachting is dat in de loop van 2016 met inwoners of vertegenwoordigers van alle dorpen in gesprek kan worden gegaan om samen met hen en de professionele organisaties nieuwe en creatieve oplossingen te bedenken.

3. Beoogde verdeelsystematiek dorps-overstijgende projecten

De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) schetst in zijn publicatie 'Dat is onze zaak' een waardenkader voor maatschappelijke initiatieven. Voor meer achtergrond is de publicatie aan te bevelen. De RMO hoopt dat zijn waardenkader een middel is om publieke waarde toe te kennen aan de manier waarop burgers gezamenlijk problemen oplossen. De RMO stelt dat wanneer de overheid die initiatieven op waarde weet te schatten, er een zorgvuldige terugtreding van de overheid plaats kan vinden.

Het waardenkader zelf gaat uit van een afweging van het maatschappelijk initiatief op de waarden "legitimiteit", "effectiviteit" en "betrokkenheid". *Legitimiteit* gaat over de vraag voor wie het initiatief toegankelijk is en voor wie niet. Ook over de vraag wie er achter het initiatief staan en of er geen andere groepen zijn die een alternatieve oplossing hebben. *Effectiviteit* gaat over de vraag wat de kosten en de baten van het initiatief zijn. Waarbij er ook aandacht is voor kostenreductie en meerwaarde die niet in geld is uit te drukken. *Betrokkenheid* gaat over de vraag welk publiek probleem het initiatief oplost. Ook of er sprake is van een algemeen belang en niet alleen van individueel belang.

Vragen voor invulling van het waardenkader

De RMO heeft het waardenkader uitgewerkt in een aantal vragen per waarde. Het kader maakt kleinschaligheid en diversiteit mogelijk, het laat volgens de RMO juist zien waar initiatieven verschillen. Het beantwoorden van de vragen werkt tweeledig. Enerzijds zullen burgers in het gesprek over die waarden en de antwoorden zich meer eigenaar gaan voelen van publieke problemen en de oplossingen die ze daarvoor verzinnen. Anderzijds kunnen gemeenten de voorstellen waarderen en onderling afwegen. Bovendien creëert het een gezamenlijke taal.

Legitimiteit

- Is het duidelijk voor wie de voorziening toegankelijk is? (Toegankelijkheid)
- Wie sluit het initiatief bewust dan wel onbewust uit? (Uitsluiting)
- Draait het om maatschappelijke of formele legitimiteit? (Draagvlak)
- Zijn er andere (groepen) burgers met alternatieve oplossingen voor het probleem? (Gelijke behandeling)

Effectiviteit

- Wat zijn de kosten en (indicatieve) baten van het initiatief?
- Is er sprake van een meerwaarde die niet in geld is uit te drukken? Welke?
- Wat is de kostenreductie in relatie tot de publieke middelen die nu worden uitgegeven?
- Is het initiatief goedkoper dan de oplossing van overheidswege?

Betrokkenheid

- Welk publiek probleem lost het initiatief op?
- Overstijgt het probleem de individuele belangen van de initiatiefnemers?
- Zijn de eigenaars van het initiatief ook de eigenaars van het probleem dat wordt opgelost?
- Wat is het algemeen belang dat met het initiatief is gediend?

Toepasbaarheid voor Tubbergen

Dit model kan door de gemeente Tubbergen gebruikt worden wanneer er meerdere initiatieven tegen elkaar afgewogen moeten worden. Bovendien is het model een middel om op een andere manier de initiatieven te waarderen. Niet meer door een formeel juridische check of iets wel kan en mag en wat de risico's zijn, maar juist meer aandacht voor de toegevoegde publieke waarde. Door de Tubbergse samenleving kan dit model juist gebruikt worden om op een andere manier de waarde van hun initiatieven aan te tonen.